

Čibuk 1 Vetroelektrana

Ekološki i socijalni akcioni plan (ESAP)

Vetroelektrane Balkana d.o.o./Continental Wind Partners

6. februar 2013.

Ekološki i socijalni akcioni plan (ESAP) je sačinjen od strane Vetroelektrana Balkana d.o.o. i kompanije Continental Wind Partners (zajedno u ovom tekstu "WEBG").

ESAP je vezan za predloženi razvoj 160+ MW Čibuk vetroelektrane, locirane približno 30 km severo-istočno od Beograda. Glavna obeležja projekta su:

- kupovina zemljišnih parcela za postavku vetrogeneratora (završeno);
- postavljanje temelja za vetrogeneratore i izgradnja puteva na sajtu;
- izgradnja odgovarajuće infrastrukture, uključujući podzemne strujne kablove, trafostanicu i priključenje na glavnu električnu mrežu;
- transport sastavnih delova turbina na gradilište;
- postavljanje vetrogeneratora;
- rad vetrogeneratora u trajanju od približno 25 godina; i
- zamena ili uklanjanje vetrogeneratora.

Studija o proceni uticaja na životnu sredinu i socijalnih pitanja je rađena u sklopu ovog projekta. Ona opisuje glavne karakteristike razvoja projekta, definiše njegove značajnije uticaje, zajedno sa adekvatnim merama upravljanja, mitigacije i monitoringa. Studija je izrađena u skladu sa međunarodnim standardima zahtevanim od strane međunarodnih finansijskih institucija (IFI). Pored toga, lokalna Studija o proceni uticaja na životnu sredinu je izrađena i prošla je javni uvid u skladu sa zakonskim odredbama i odobrena od strane Pokrajinskog sekretarijata za urbanizam, graditeljstvo i zaštitu životne sredine u novembru 2012. godine.

Na narednim stranicama je tabelarno predstavljen ESAP za ovaj projekat. On definiše akcije potrebne u cilju ublažavanja i upravljanja projektnim aktivnostima u skladu sa međunarodnim i lokalnim zakonskim odredbama. Realizacija ovih aktivnosti je odgovornost WEBG-a.

Table 1. Ekološki i socijalni akcioni plan - A: Korporativno upravljanje životnom sredinom i socijalnim pitanjima

No.	Akcija	Životna sredina: rizici, šteta / korist	Zakonske regulative / EBRD / Dobra praksa	Investicione potrebe / Resursi / Troškovi	Raspored akcija koje treba da se izvrše	Ciljevi i evaluacija kriterijuma potrebnih za uspešnu implementaciju	Komentari
A. Korporativno upravljanje životnom sredinom i socijalnim pitanjima							
A.1	<p>ESMS Sistem upravljana</p> <p>WEBG će upravljati ekološkim, socijalnim, zdravstvenim i bezbednosnim (ESZB) pitanjima u skladu sa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Važećim nacionalnim i regulativama Evropske Unije; • Međunarodnom dobrom praksom; • EBRD Politika životne sredine (2008). <p>Upravljanje će se postići kroz implementaciju odgovarajućeg menadžment sistema koji će uključivati:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Plan poboljšanja ESZB na korporativnom nivou • Korporativni ESZB monitoring i izveštavanje • ESZB specifikacija ugovora i zahteva za izvođače • Potrebne uslove za realizaciju i komunikaciju ugovora o EZB • HR politika i žalbene mehanizme • Postupak ograničavanja <p>Svi zahtevi treba da budu preneti na izvođače, podizvođače i sva druga lica koja su uključena u projekat.</p>	<p>Optimizacija menadžmenta kroz formalizovan sistem.</p> <p>Obezbediti sredstva za obuku i monitoring emisija.</p> <p>Transparentnost i doslednost u radu.</p> <p>Smanjiti rizik od nepravilnog (ESZB) postupanja i rukovanja u svim fazama projekta, uključujući i sve aktivnosti vezane za izvođače i podizvođače projekta.</p>	<p>Dobra praksa</p> <p>Najbolje dostupne tehnologije.</p> <p>EBRD PR 1, PR 2 i PR10</p>	<p>Samostalni izvori finansiranja i dodatna spoljna podrška ukoliko bude potrebno.</p>	<p>Pre faze izgradnje.</p>	<p>Implementacija sistema upravljanja (ESZB).</p>	<p>Ove mere osiguravaju dobru praksu, kao i efektivno upravljanje ekološkim, socijalnim i zdravstvenim bezbednosnim pitanjima (ESZB).</p>

No.	Akcija	Životna sredina: rizici, šteta / korist	Zakonske regulative / EBRD / Dobra praksa	Investicione potrebe / Resursi / Troškovi	Raspored akcija koje treba da se izvrše	Ciljevi i evaluacija kriterijuma potrebnih za uspešnu implementaciju	Komentari
A.2	Godišnji izveštaj Obezbediti investitoru dostupnost podataka o životnoj sredini, zdravlju, bezbednosti i socijalnim pitanjima u formi godišnjeg izveštaja o životnoj sredini i socijalnim pitanjima. (<i>Annual Environmental and Social Report - AESR</i>).	Transparentnost informacija koje su na raspolaganju banci i koje ukazuju na usaglašenost sa ESAP – om i važećim statusom o ESZB pitanjima.	EBRD Ekološke i socijalne procedure (2010), Odeljak 9 – Implementacija i monitoring projekta.	Samostalni izvori finansiranja i dodatna spoljna podrška ukoliko bude potrebno.	12 meseci nakon završetka finansiranja i na godišnjem nivou za vreme trajanja sporazuma.	AESR nasuprot akcijama navedenim u ESAP-u.	
A.3	ESAP and PSZ Objavljivanje i implementacija Ekološkog i socijalnog akcionog plana (ESAP), uz plan o sticanju zemljišta (PSZ). PSZ će voditi eksproprijaciji zemljišta kako bi se osigurala usklađenost sa najboljom međunarodnom praksom EBRD PR 5.	Transparentnost i poboljšanje korporativne reputacije.	EBRD PR 5.	Samostalni izvori finansiranja i dodatna spoljna podrška ukoliko bude potrebno.	Objavljeno 24. septembra 2012. godine.	Objavljen na sajtu i dostupan do otkrivanja lokacije kako je naglašeno u PUZS-u.	
A.4	Program podrške lokalnim inicijativama Sprovođenje WEBG Programa podrške lokalnim inicijativama i kontinuirana podrška i lobiranje za investiranje u oblasti obuhvaćene projektom.	Transparentnost i poboljšanje korporativne reputacije.	Studija o proceni uticaja na životnu sredinu i socijalnim pitanjima (ublažavanje uticaja).	Samostalni izvori finansiranja i dodatna spoljna podrška ukoliko bude potrebno.	Započeti implementaciju 2013. godine i nastaviti za vreme rada vetroparka.	Investiranje u skladu sa Programom podrške lokalnim inicijativama.	
A.5	Žalbeni mehanizmi Razvoj i održavanje formalnih žalbenih mehanizama uključujući unutrašnje (radnici i ispostave) kao i spoljašnje (lokalno stanovništvo, izvođači) interesne grupe. Žalbeni mehanizmi obuhvataju sporazum o monitoringu i izveštavanje o	Građani mogu da izraze svoje mišljenje i pritužbe koje će kroz efikasnu obradu rezultirati adekvatnim	Dobra praksa EBRD PR 2 i PR 10 WEBG Plan o uključivanju zainteresovanih strana.	Atkins da obezbedi prvu verziju, ali CWP održava.	Neodložno.	Uspostaviti žalbeni postupak i publicitet. Žalbene izveštaje i preduzete mere dostaviti odboru	

No.	Akcija	Životna sredina: rizici, šteta / korist	Zakonske regulative / EBRD / Dobra praksa	Investicione potrebe / Resursi / Troškovi	Raspored akcija koje treba da se izvrše	Ciljevi i evaluacija kriterijuma potrebnih za uspešnu implementaciju	Komentari
	podizanju žalbe i odgovora na nju tokom trajanja projekta.	merama za ublažavanje posledica. Zadaci i odgovornosti su jasno naznačeni.				CWP –a na godišnjem nivou, uključujući i izveštaje za EBRD.	
A.6	Plan uključivanja zainteresovanih strana (PUZS) Održavati i realizovati plan uključivanja zainteresovanih strana. Plan će obuhvatati: <ul style="list-style-type: none"> • zahteve za različite interesne grupe, • Zahtev da se uspostavi kontakt sa lokalnom zajednicom tokom tekućeg poslovanja, kao i na budućim projektima, • Objavljivanje rezultata monitoringa životne sredine na godišnjem nivou. 	Uključivanje zainteresovanih strana i informisanje javnosti će doprineti smanjenju neosnovanih konflikata sa lokalnom zajednicom. Transparentnost i poboljšanje korporativne reputacije.	Dobra praksa EBRD PR 10.	Atkins da obezbedi prvu verziju, WEBG da nastavi dve godine nakon izgradnje.	Neodložno.	PUZS je objavljen na sajtu i dostupan zainteresovanim stranama. Rezultati postignuti implementacijom PUZS- a će biti sastavni deo godišnjeg izveštaja za banku.	

Table 2. Ekološki i socijalni plan – B: Faza pre izgradnje

No.	Akcija	Rizici, mogućnosti/koristi po životnu sredinu	Zakonske regulative / EBRD / Dobra praksa	Investicione potrebe / Izvori troškova	Raspored akcija koje treba da se izvrše	Ciljevi i evaluacija kriterijuma potrebnih za uspešnu implementaciju	Komentari
B. Faza pre izgradnje							
Opšti uslovi upravljanja							
B.1	<p>Izrada plana o upravljanju životnom sredinom</p> <p>Izrada i implementacija plana o upravljanju životnom sredinom. Potrebno je da plan sadrži nacrt projekta, potencijalni uticaj kao posledicu faze izgradnje i adekvatne tehnike upravljanja (standardi i zakonske odredbe) za koje se očekuje da budu realizovane u toku izgradnje. Poželjno je da razvoj plana sadrži adekvatne mere ublažavanja, uticaja i upravljanja prepoznate u ovom dokumentu. Predviđeno je da plan zaživi i da se razvija, kako se bude razvijao i sam projekat. Tokom izgradnje plan treba da usmerava razvoj metoda kojim se koriste izvođači radova. Takođe, predviđeno je da plan obuhvati ekološke odredbe ESAP – a opisane u pratećim odeljcima.</p>	<p>Neadekvatno upravljanje životnom sredinom ima visoke ekološke i, samim tim, i finansijske posledice.</p>	<p>Lokalne zakonske odredbe i međunarodni standardi. Dobra praksa.</p>	<p>Interni troškovi na projektu, naknade za stručnjake.</p>	<p>Tokom faze projektovanja.</p>	<p>Razvoj adekvatnog plana.</p>	
B.2	<p>Izrada plana o upravljanju otpadom</p> <p>Razvoj i implementacija izrade plana o upravljanju otpadom (PUO) uključuje mere za smanjenje otpada na izvoru zagađenja, razvrstavanje otpada na opasne materije i otpad pogodan za reciklažu, i omogućavanje bezbednog skladištenja otpada.</p>	<p>Neadekvatno upravljanje otpadom ima visoke ekološke i, samim tim, finansijske posledice. Ekološko upravljanje otpadom povećava reputaciju kompanije.</p>	<p>Lokalne zakonske odredbe i međunarodni standardi. Dobra praksa.</p>	<p>Interni troškovi na projektu, naknade za stručnjake.</p>	<p>Tokom faze projektovanja</p>	<p>Inspeksijski nadzor gradilišta.</p>	<p>Tokom faze projektovanja označena područja mogu biti obuhvaćena.</p>

No.	Akcija	Rizici, mogućnosti/koristi po životnu sredinu	Zakonske regulative / EBRD / Dobra praksa	Investicione potrebe / Izvori troškova	Raspored akcija koje treba da se izvrše	Ciljevi i evaluacija kriterijuma potrebnih za uspešnu implementaciju	Komentari
B.3	Stovarišta građevinskog materijala Napraviti i implementirati Plan za stovarište građevinskog materijala koji tokom faze izgradnje treba da osigura bezbedno skladištenje materijala koje neće izazvati zagađenje. Pokriti skladištenje goriva, ulja, cementa i prašnjavih materijala, posebno razrada plana za upravljanje reona u kojima se dopunjuje gorivo i reagovanje u slučaju izlivanja.	Ispunjeni su zahtevi za osiguravanje zdravstvenih i bezbednosnih mera. Minimalizovati opasnost od udesa osoblja ili incidenata na projektu, uzrokovanih opasnim materijama ili neadekvatnim merama za kontrolu pristupa.	Lokalne zakonske odredbe i međunarodni standardi. Dobra praksa.	Interni troškovi na projektu, naknade za stručnjake.	Tokom faze projektovanja.	Inspeksijska kontrola gradilišta.	Tokom faze projektovanja označena područja mogu biti obuhvaćena.
B.4	Ekološke građevinske dozvole Proveriti da li su sve građevinske i ekološke dozvole dobijene pre otpočinjanja gradnje.	Poštovanje zakona. Rizik od prekida ukoliko nisu svi zakonski uslovi ispunjeni.	Lokalne zakonske odredbe i međunarodni standardi. Dobra praksa.	Interni troškovi na projektu, naknade za stručnjake.	Faza projektovanja se koristi za obaveštavanje u prijavama.	Sporazum sa nadležnim vlastima.	
B.5	Upravljanje zdravljem i bezbednošću na radu Razvijati bezbednost na radu i zdravstveno upravljanje. Potrebno je da plan sadrži nacrt projekta, potencijalne probleme u oblasti zdravlja i bezbednosti tokom izgradnje, kao i adekvatne tehnike upravljanja (standardi i zakonske odredbe) za koje se očekuje da budu realizovane u toku same izgradnje. Predviđeno je da plan zaživi i da se razvija, kako se bude razvijao i sam projekat.	Neadekvatno upravljanje zdravstvenim i pitanjima bezbednosti u radu, može izazvati visoke, a samim tim, i finansijske posledice.	EBRD PR 1 Najbolja praksa.	Interni troškovi na projektu, naknade za stručnjake.	Tokom faze projektovanja.	Objavljeno na sajtu, sa adekvatnim merama obuke namenjenih zaposlenima i izvodjačima.	

No.	Akcija	Rizici, mogućnosti/koristi po životnu sredinu	Zakonske regulative / EBRD / Dobra praksa	Investicione potrebe / Izvori troškova	Raspored akcija koje treba da se izvrše	Ciljevi i evaluacija kriterijuma potrebnih za uspešnu implementaciju	Komentari
	Tokom izgradnje plan treba da usmerava razvoj metoda kojim se koriste izvođači radova. Potrebno je da plan o upravljanju zdravljem i bezdonošću na radu sadrži zahtevane odredbe iz ove oblasti ESAP –a.						
B.6	Odnos sa lokalnim ustanovama iz oblasti zdravstva i bezbednosti na radu Saradnja i koordinacija sa lokalnim zdravstvenim i bezbednosnim ustanovama i njihova priprema za predviđeni priliv radnika uključenih na projektu, potrebno je osigurati da ovo ne utiče na zdravlje i sigurnost zajednice (zakoni, pitanje poretka i društvene patologije).	Transparentnost i poboljšanje korporativne reputacije.	EBRD PR 1, PR 4 and PR 10. Ekološka i socijalna politika. Studija o proceni uticaja na životnu sredinu i socijalna pitanja (ublažavanje uticaja).	Interni troškovi na projektu.	Pre priliva radne snage.	Evidencija nabavke.	
B.7	A: Uključivanje interesnih strana: Građevinski bilten Izrada i distribucija kvartalnog biltena, počevši najkasnije šest meseci pre početka gradnje i tokom faze izgradnje. Cilj je obaveštavanje lokalnih vlasti o napretku projekta.	Transparentnost i poboljšanje korporativne reputacije. Doprinos Plana uključivanja zainteresovanih strana.	EBRD PR 10. Lokalne zakone odredbe i međunarodni standardi. Dobra praksa.	Interni troškovi na projektu.	Tokom trajanja projekta.	Zdravstveni i bezbednosni izveštaji. Interna procena performansi.	
B.8	Monitoring u slučaju udesa i nesreća Razvijati i primenjivati zdravstvene, bezbednosne i ekološke procedure za monitoring u slučaju udesa i nesreća.	Osigurati tačne evidencije. Indikacija problematičnih	EBRD PR 1. Lokalne zakonske odredbe i	Interni troškovi na projektu.	Pre izgradnje.	Evidencija udesa. Zapisnik internih procena.	Procedura bi trebalo da obuhvati probleme uključenih u posao, kao i onih izvan

No.	Akcija	Rizici, mogućnosti/koristi po životnu sredinu	Zakonske regulative / EBRD / Dobra praksa	Investicione potrebe / Izvori troškova	Raspored akcija koje treba da se izvrše	Ciljevi i evaluacija kriterijuma potrebnih za uspešnu implementaciju	Komentari
		oblasti.	međunarodni standardi. Dobra praksa.				posla, uključujući procedure izveštavanja izvođača, kao i prijavljenih od strane članova javnosti.
Ekologija							
B.9	Kontrola ekološkog menadžmenta tokom izgradnje Razvijanje i primena kontrolnog mehanizma za ekološki menadžment u fazi izgradnje, koji će uključivati mere krčenja vegetacije, potrebna istraživanja pre krčenja oblasti, mere zaštite ptica koje se gnezde, označavanje drveća i vegetacije koju je potrebno raskrčiti i mere zaštite krošnji, stabala i korena, vodotokova, itd. Ove informacije treba navesti u ovom dokumentu i ispuniti u okviru Studije o proceni uticaja na životnu sredinu, a i zakonskih odredaba.	Smanjenje uticaja na životnu sredinu u područjima aktivnosti. Povećanje korporativne reputacije.	Lokalne zakonske odredbe i međunarodni standardi. EBRD PR 3 and PR 6. Odredbe uspostavljene Studijom o proceni uticaja na životnu sredinu. Dobra praksa.	Interni troškovi na projektu.	Pre izgradnje. Tokom faze projektovanja.	Inspeksijska provera gradilišta.	U fazi planiranja projekta treba uvrstiti preporuke stručnjaka i istraživanja kako bi se što je više moguće minimalizovale posledice po životnu sredinu. Odgovarajuće mere treba uspostaviti pre početka izgradnje.
B.10	Nadgledanje ptica i slepih miševa Dogovoriti metode i programe nadgledanja ptica i slepih miševa nakon izgradnje, sa lokalnim vlastima i nadležnim vlastima iz oblasti očuvanja prirode. Implementacija programa.	Smanjenje uticaja na životnu sredinu u područjima aktivnosti. Povećanje korporativne reputacije.	Zakonske odredbe (ekološka saglasnost). Dobra praksa. EBRD PR 3 i PR 6.	Interni troškovi na projektu i/ili eksterni stručnjaci (monitoring ptica i slepih miševa).	Neodložno.	Faze projektovanja / izgradnje / rušenja.	Rezultati analiza nakon izgradnje treba da se sumiraju i objave. Mere ublažavanja treba primeniti ukoliko bude neophodno.

No.	Akcija	Rizici, mogućnosti/koristi po životnu sredinu	Zakonske regulative / EBRD / Dobra praksa	Investicione potrebe / Izvori troškova	Raspored akcija koje treba da se izvrše	Ciljevi i evaluacija kriterijuma potrebnih za uspešnu implementaciju	Komentari
B.11	Krčenje vegetacije Obeležiti drveće i drugo rastinje koje mora biti raskršeno zbog građevinskih radova i lakšeg pristupa vozila. Krčenje vegetacije mora biti što je moguće manje, posebno u odnosu na značaj očuvanja staništa kao što je navedeno u Studiji o proceni uticaja na životnu sredinu.	Smanjenje uticaja na životnu sredinu u područjima aktivnosti. Povećanje korporativne reputacije.	Zakonske odredbe (ekološka saglasnost). Dobra praksa. EBRD PR 3 i PR 6.	Interni troškovi na projektu.	Prethodno raskršiti ugrožena područja.	Detaljan plan krčenja vegetacije.	
B.12	Presađivanje vegetacije Razvoj plana presađivanja drveća, žbunja i oblasti rastinja koje mora biti uklonjeno za vreme izgradnje. Predloženu sadnju treba smestiti u prirodno okruženje. Drveće i žbunje potrebno je adekvatno nadgledati, zaštititi i održavati pet godina nakon završetka predloženog razvoja. Videti u odeljku B 8. Zaštita putem sadnje.	Smanjenje uticaja na životnu sredinu u područjima aktivnosti. Poboljšanje korporativne reputacije.	Zakonske odredbe (ekološka saglasnost). Dobra praksa EBRD PR 3 i PR 6.	Interni troškovi na projektu.	Prethodno raskršiti ugrožena područja.	Detaljan plan presađivanja.	
Nasleđe							
B.13	Postupanje sa arheološkim nalazištima Razvoj i implementacija plana postupanja sa arheološkim nalazištima u slučaju pronalaska i prijavljivanje istog. Postupanje sa arheološkim nalazištima treba biti primenjeno u toku građevinskih radova.	Prevenција od štete kulturnog nasleđa. Poboljšanje korporativne reputacije.	Zakonske odredbe. EBRD PR 8. Dobra praksa.	Interni troškovi na projektu.	Tokom građevinskih radova.	Periodični izveštaji projektnom menadžeru.	

No.	Akcija	Rizici, mogućnosti/koristi po životnu sredinu	Zakonske regulative / EBRD / Dobra praksa	Investicione potrebe / Izvori troškova	Raspored akcija koje treba da se izvrše	Ciljevi i evaluacija kriterijuma potrebnih za uspešnu implementaciju	Komentari
B.14	Zaštita groblja Razmotriti potrebu zaštite groblja u Vladimirovcu zbog planiranih radova na putnoj modernizaciji, saobraćaju i transportu. Uključiti ovo pitanje u plan o upravljanju građevinskim radovima.	Sprečiti štetu po kulturno nasleđe. Poboljšanje korporativne reputacije.	EBRD PR 4 i 8. Dobra praksa.	Interni troškovi na projektu, honorari za stručnjake.	Pre početka građevinskih radova.	Plan upravljanja gradilištem.	
Pejzaž i estetika							
B.15	Zaštita pejzaža Upravljanje pejzažom i mere ublažavanja u okviru Studije o proceni uticaja na životnu sredinu. Predlog da sadnja biljaka treba da bude strateški locirana tako da indirektno zaštiti karakteristike receptora i oblasti koje mogu iskusiti negativan vizuelni uticaj. Razvijati plan sadnje u saglasnosti sa lokalnim vlastima.	Osigurati minimalizaciju vizuelnog uticaja izazvanog građevinskim aktivnostima.	EBRD PR 3. Lokalne zakonske odredbe i međunarodni standardi.	Razvoj plana po instrukcijama pejzažnog stručnjaka.	Januar 2013.	Sporazum o područjima rasađivanja, Krčenje vegetacija samo tamo gde je potrebno.	Jedan od značajnijih uticaja predloženog razvoja je vizuelni uticaj, mere ublažavanja treba uspostaviti što je pre moguće.
B.16	Farbanje turbina Dogovoriti farbanje turbina i nacrt obeležja sa nadležnim vlastima. Pejzaž i najbolje raspoložive tehnologije su uključene u preporuke Studije uticaja na životnu sredinu i socijalna pitanja. Preporučuje se da predviđene turbine budu neutralnih boja kao što je bledo siva, kako bi se uklopile sa zagasitim bojama okruženja i dominantnom	Minimalizovati negativan vizuelni uticaj i rizik od žalbi.	EBRD PR 3. Dobra praksa (Najbolje dostupne tehnologije).	Interni troškovi na projektu.	Ustanoviti pre kupovine turbina.	Detaljan dizajn turbina i završna obrada podataka. Ukoliko postoji amandman na vizuelni aspekt turbina, preispitati vizuelni uticaj na pejzaž.	Preispitivanje je neophodno samo ako se smatra da postoji značajno odstupanje od predloženog dizajna opisanog u Studiji o proceni uticaja na životnu sredinu. Definisanje pojma "značajno

No.	Akcija	Rizici, mogućnosti/koristi po životnu sredinu	Zakonske regulative / EBRD / Dobra praksa	Investicione potrebe / Izvori troškova	Raspored akcija koje treba da se izvrše	Ciljevi i evaluacija kriterijuma potrebnih za uspešnu implementaciju	Komentari
	bojom neba, čime bi se smanjio vizuelni uticaj. Ukoliko postoje značajna odstupanja od predloženih mera preispitati vizuelni uticaj na pejzaž.						odstupanje" treba razmotriti sa investitorom i/ili njegovim predstavnicima u slučaju da je dizajn u toj meri izmenjen i može dovesti do preispitivanja ili ponovne procene.
B.17	Dizajn pilona Izgled i boju pilona, kao i gašenje struje u slučaju nužde dogovoriti sa lokalnim vlastima.	Osigurati saradnju sa lokalnim vlastima. Minimalizovati vizuelni uticaj i rizik od žalbe. Transparentnost i poboljšanje korporativne reputacije.	EBRD PR 3. Dobra praksa.	Interni troškovi na projektu.	Pre izgradnje.	Detaljan dizajn pilona, bezbednosne mere i završna obrada podataka.	Glavni projekat predati zainteresovanim stranama.
Saobraćaj i transport							
B.18	Plan upravljanja saobraćajem i transportom Razvoj i implementacija plana upravljanja saobraćajem i transportom uključujući prilaz, trase i izuzetna opterećenja.	Osigurati dodatnu bezbednost i ublažiti očekivani uticaj od povećanja saobraćaja u okolini	EBRD PR 1 i PR 3. Regulativa u vezi sa bezbednošću i	Interni troškovi na projektu.	Pre izgradnje i prilagođavanje kada je to potrebno.	Razvoj plana, uz konsultacije i saglasnost sa lokalnim vlastima o predloženom	

No.	Akcija	Rizici, mogućnosti/koristi po životnu sredinu	Zakonske regulative / EBRD / Dobra praksa	Investicione potrebe / Izvori troškova	Raspored akcija koje treba da se izvrše	Ciljevi i evaluacija kriterijuma potrebnih za uspešnu implementaciju	Komentari
	Konsultovanje lokalnih zainteresovanih strana – blagovremeno obavestiti korisnike zemljišta kada je pristup njihovom zemljištu otežan. Dogovor sa lokalnim vlastima.	izazvanog građevinskim aktivnostima.	zaštitom životne sredine. Studija o proceni uticaja na životnu sredinu (ublažavanje uticaja).			planu.	
B.19	Odobrenje za nadgradnju puteva Dogovoriti detaljan predlog nadgradnje lokalnih puteva, sa lokalnim vlastima.	Zakonski rizik od nedobijanja odobrenja.	Lokalne zakonske odredbe i Međunarodni standardi. Dobra praksa.	Interni troškovi na projektu.	Pre izgradnje.	Detaljan plan planirane šeme poboljšanja puteva.	
Buka, Vibracije i kvalitet vazduha							
B.20	Modeliranje buke u vetroelektrani Razmotriti modeliranje buke onda kada su turbine odabrane sa ciljem da se predvidi nivo buke na receptorima, koristeći se podacima proizvođača turbina, kao što su nivo zvučne snage i finalni izgled turbina. Savetovati banku o tačnosti podataka povodom preduzetog modeliranja buke.	Transparentnost i poboljšanje korporativne reputacije. Buka se smatra jednim od značajnijih uticaja.	EBRD PR 3. Lokalne zakonske odredbe i međunarodni standardi.	Interni troškovi na projektu.	U roku od mesec dana po odabiru proizvođača turbina.	Modeliranje i ažuriranje buke EBRD.	Javnost treba da bude obaveštena o svim promenama buke, kao i merama ublažavanja u zavisnosti od dobijenih rezultata.
B.21	Dizajn trafostanice Pri dizajniranju trafostanice koristiti se tehnologijom koja osigurava da nivo buke	Smanjiće se rizik od žalbe zainteresovanih	EBRD PR 3 odredbe. Dobra praksa.	Interni troškovi na projektu (CAPEX),	Projektna faza.	Odgovarajući građevinski izgled.	

No.	Akcija	Rizici, mogućnosti/koristi po životnu sredinu	Zakonske regulative / EBRD / Dobra praksa	Investicione potrebe / Izvori troškova	Raspored akcija koje treba da se izvrše	Ciljevi i evaluacija kriterijuma potrebnih za uspešnu implementaciju	Komentari
	ne bude prekoračen. Ovo se odnosi na kumulativni uticaj trafostanice na vetropark.	strana. Radni uslovi će biti prijatniji.		honorari za stručnjake.			
B.22	Izrada kontrole buke i vibracije Identifikovati i sprovesti kontrolu buke i vibracije u fazi izgradnje, uključujući vremensko ograničenje radova između 06:00-22:00 časova (u slučaju da stigne neka velika isporuka biće raspoređena van radnih sati da bi se smanjilo remećenje: ovo će se obaviti u saglasnosti sa lokalnim vlastima), kontrola radnog vikenda i obezbeđenje opreme i vozila. Naglasiti neophodan visok nivo kontrole naveden u Planu izgradnje.	Minimalizovati uticaj buke i vibracije na radno okruženje. Transparentnost i poboljšanje korporativne reputacije.	EBRD PR 3. Lokalne zakonske odredbe i međunarodni standardi. Dobra praksa.	Interni troškovi na projektu.	Pre izgradnje. Uvid u projektnu fazu.	Evidencija nezgoda. Izveštaj monitoringa buke i vibracija.	Projektna faza treba da obuhvati preporuke stručnjaka i rezultate istraživanja kako bi se uticaj buke i vibracija smanjio što je više moguće.
B.23	Smanjenje emisije prašine na gradilištu Razvijati i sprovesti plan smanjenja emisije prašine kako bi se osiguralo rasterećenje puteva. Uključujući visok nivo kontrole naveden u Planu izgradnje.	Osigurati da su svi zdravstveni i bezbednosni zahtevi ispunjeni, minimalizovati rizik od pritužbi javnosti ili radne snage. Minimalizovati nezadovoljstvo članova javnosti.	EBRD PR 3. Lokalne zakonske odredbe i međunarodni standardi. Dobra praksa.	Interni troškovi na projektu, honorari za stručnjake.	Pre izgradnje.	Evidencija monitoringa.	
Kamp za građevinske radnike							
B.24	Planiranje građevinskog kampa		EBRD PR 1	Interni troškovi	Pre izgradnje.	Inspekcijski	Sve aspekte

No.	Akcija	Rizici, mogućnosti/koristi po životnu sredinu	Zakonske regulative / EBRD / Dobra praksa	Investicione potrebe / Izvori troškova	Raspored akcija koje treba da se izvrše	Ciljevi i evaluacija kriterijuma potrebnih za uspešnu implementaciju	Komentari
	Razviti detaljan plan za građevinski kamp/kampove i da se osigura pogodna lokacija koja će minimalno uticati na društvenu i životnu sredinu.		PR 3 Regulativa u vezi sa bezbednošću i zaštitom životne sredine.	na projektu.		nadzor gradilišta.	izgradnje treba uzeti u obzir. Odnosno, životne uslove i pristup resursima.
Zapošljavanje i osposobljavanje osoblja							
B.25	Procedura zapošljavanja Uspostaviti transparentnu i poštenu proceduru zapošljavanja i osigurati da su svi nezaposleni radnici angažovani u skladu sa važećim međunarodnim standardima i preporukama, kao i nacionalnim zakonodavstvom.	Transparentnost i poboljšanje korporativne reputacije.	EBRD PR 1. Regulativa u vezi sa bezbednošću i zaštitom životne sredine. Studija o proceni uticaja na životnu sredinu (ublažavanje uticaja).	Interni troškovi na projektu.	Pre izgradnje i tokom izgradnje.	Mogućnost zapošljavanja, objave. Ugovori. Evidencija zapošljavanja. Evidencija pritužbi.	Obezbediti da svi potencijalni kandidati imaju pristup žalbenom mehanizmu zapošljavanja. Ohrabrivati zapošljavanje lokalne radne snage. Pravovremeno i transparentno obaveštavanje lokalnog stanovništva o mogućnostima zaposlenja i povećanje zapošljavanja lokalnog stanovništva.
B.26	Zapošljavanje lokalnog stanovništva Gde god je moguće odlučiti se za radnike iz lokalnog područja. Sprovesti obuku lokalne radne snage kako bi im se omogućilo da steknu prednost i iskoriste ukazanu priliku.	Transparentnost i poboljšanje korporativne reputacije. Može doprineti	EBRD PR 1. Regulativa u vezi sa bezbednošću i zaštitom	Interni troškovi na projektu.	Pre i tokom izgradnje.	Upotreba i osposobljavanje lokalne radne snage.	

No.	Akcija	Rizici, mogućnosti/koristi po životnu sredinu	Zakonske regulative / EBRD / Dobra praksa	Investicione potrebe / Izvori troškova	Raspored akcija koje treba da se izvrše	Ciljevi i evaluacija kriterijuma potrebnih za uspešnu implementaciju	Komentari
		korporativnoj društvenoj odgovornosti CWP – a.	životne sredine. Studija o proceni uticaja na životnu sredinu (ublažavanje uticaja).				
B.27	Kodeks ponašanja radnika Razvijati i primenjivati kodeks ponašanja radnika kako bi se osiguralo prikladno ponašanje i razvoj projekta.	Minimalizovati rizike po projekat, uzrokovane neprikladnim ponašanjem.	EBRD PR 1 i PR 4. Studija o proceni uticaja na životnu sredinu (ublažavanje uticaja).		Pre zapošljavanja.	Raspoloživost i sprovođenje kodeksa ponašanja zaposlenih.	
B.28	Kampanja svesti o bezbednosti na radu Sprovođenje kampanje svesti o bezbednosti i obuka među radnom snagom i, ako je potrebno, lokalnog stanovništva na transportnim putevima, kako bi se izbegle povrede izazvane građevinskim transportom i mehanizacijom, kako u fazi izgradnje tako i za vreme održavanja.	Smanjiti rizik od povreda ili nesrećnih slučajeva. Transparentnost i poboljšanje korporativne reputacije.	EBRD PR 4 i PR 10. Lokalne zakonske regulative i međunarodni standardi. Dobra praksa.	Interni troškovi na projektu.	Pre izgradnje.	Inspekcijski nadzor gradilišta i evidencija zdravstvenih i bezbednosnih nezgoda.	

Table 3. Ekološki i socijalni plan – C: Faza izgradnje

C. Faza izgradnje							
C.1	Nadzor gradilišta	Prevenција štete po	Najbolja	Interni troškovi	Tokom	Nadzor radnika od	

	Građevinski radovi treba da budu pod nadzorom specijalista iz oblasti zaštite životne sredine, zdravlja i bezbednosti koji su adekvatno obučeni za nadgledanje radova.	životnu sredinu, prevencija nezgoda, rešavanje problema, saradnja sa administracijom. Nadzor nad sprovođenjem saglasnih odluka za građevinske radove.	praksa. EBRD PR 1. Zakonske odredbe.	na projektu.	izgradnje.	strane adekvatno kvalifikovanog osoblja.	
C.2	Upravljanje ekološkim, zdravstvenim i bezbednosnim (EZB) planom: Implementacija Sprovođenje i upravljanje EZB planom. Plan treba da se održava i kroz fazu izgradnje projekta.	Minimalizacija rizika od nezgoda.	Lokalne zakonske regulative i međunarodni standardi. Dobra praksa.	Interni troškovi na projektu.	Kroz izgradnju.	Unutrašnji nadzor i procena radnog izveštaja.	
C.3	Ekološka, zdravstvena i bezbednosna obuka Ekološka, zdravstvena i bezbednosna obuka mora da osigura odgovarajuće ekološke karakteristike i opštu bezbednost na radu, kao i praksu održavanja gradilišta (odnosi se na zaposlene, izvođače i dobavljače). Osposobljavanje i obuka treba da budu implementirane u sistem upravljanja projektom.	U saglasnosti sa odredbama. Minimalizacija rizika od udesa/ nezgoda na radnom mestu. Povećati svest o bezbednosti i zdravlju na radu zaposlenih uključujući i podizvođače.	EBRD PR 1. Zakonske odredbe. Dobra praksa.	Interni troškovi na projektu i/ili eksterni stručnjaci.	Započeti sa izgradnjom i produžiti kroz trajanje projekta.	Adekvatno osposobljavanje. Evidencija o obuci.	
C.4	Raspored servisa i održavanja Obezbediti raspored servisa i održavanja vetrenjača i dalekovoda – zahtevano u saglasnosti sa životnom sredinom.	Minimalizacija rizika od nezgoda.	Lokalne zakonske regulative i međunarodni standardi. Dobra praksa.	Interni troškovi na projektu.	Završiti za vreme faze izgradnje.	Odgovarajuće održavanje rasporeda. Za raspored i potpisivanje je nadležno odgovorno lice. Evidencija i procena izvršenja.	

C.5	Procedura zaustavljanja radova Sprovođenje procedure zaustavljanja radova ukoliko se pojavi ili otkrije bilo kakva kontaminacija podzemnih oblasti. Procedura treba da bude uspostavljena kako bi se obezbedila oblast i pripremila za analizu i procenu rizika.	Minimalizacija rizika od nezgoda.	Lokalne zakonske regulative i međunarodni standardi. Dobra praksa.	Interni troškovi na projektu.	Tokokm gradnje.	Držati se odgovarajućih procedura.	
-----	--	-----------------------------------	---	-------------------------------	-----------------	------------------------------------	--

Table 4. Ekološki i socijalni plan – D: Operativna faza

D. Operativna faza							
D.1	EZB Operativni menadžment plan Sprovođenje ekološkog, zdravstvenog i bezbednosnog operativnog menadžment plana zasnovanog na uticaju opisanom u Studiji o proceni uticaja na životnu sredinu. Plan treba da se održava i kroz operativnu fazu projekta.	Minimalizovati rizik od nezgoda i efikasno upravljati potencijalnim uticajima u toku operativne faze.	Zakonske odredbe (ekološka saglasnost). Dobra praksa. EBRD PR 3, PR 4 i PR 6.	Interni troškovi projekta i/ili eksterni stručnjaci.	Kroz operativnu fazu (implementacij a prethodi operativnoj fazi).	Razvoj, sprovođenje i rukovođnje adekvatnim operativnim planom, podaci o bezbednosti i zdravlju na radu.	
D.2	Implementacija uslova saglasnih sa životnom sredinom Primena odredbi saglasnih sa životnom sredinom pri donošenju odluka. Ovo uključuje ptice, slepe miševе, i monitoring buke nakon izgradnje. Podesiti operativnu kontrolu postupaka u cilju kontrolisanja turbina i nalaza istraživanja u dogovoru sa regulativnim organima, ako je neophodno.	Garancija poštovanja propisa i usklađenost sa propisanim standardima utvrđenim od strane investitora.	Zakonske odredbe (ekološka saglasnost). Dobra praksa. EBRD PR 3, PR 4 i PR 6.	Interni troškovi na projektu i i/ili eksterni stručnjaci (ptice, slepi miševi, monitoring buke).	Kroz operativnu fazu.	Inspekcijski nadzor gradilišta. Procena uticaja na životnu sredinu / Usaglašenost procene kontrole / performansi.	Sumirati i objaviti rezultate nakon građevinskih analiza. Ukoliko bilo kakav uticaj na receptore (npr. ptica selica) bude identifikovan operater mora selektivno da ugasi turbine kao primarnu meru ublažavanja.
D.3	Isplata Opštine Obezbediti da sve isplate Opštini Kovin i Mesnoj zajednici Mramorak budu izmirene na blagovremen i transparentan način.	Ugovor o poslovnoj i tehničkoj sradnji na projektu Vetroelektrane Čibuk, potpisan sa Opštinom Kovin. 19.11.2008.	Sporazum o nastavku projekta. Studija o proceni uticaja na životnu sredinu		Tokom operativne faze.	Finansijska evidencija i izveštaji.	

			(ublažavanje uticaja).				
D.4	Održavanje staza i puteva Redovno održavanje pristupnih staza i puteva.	Transparentnost i poboljšanje korporativne reputacije.	EBRD PR 1. Regulativa u vezi sa bezbednošću i zaštitom životne sredine. Studija o proceni uticaja na životnu sredinu (ublažavanje uticaja).	Interni troškovi na projektu i/ili izvođača.	Tokom operativne faze.	Inspeksijski nadzor gradilišta i evidencija o održavanju puteva.	

Table 5. Ekološki i socijalni akcioni plan – E: Faza uklanjanja vetroparka

E. Faza uklanjanja vetroparka							
E.1	EZB Faza uklanjanja vetroparka Primena ekološkog, zdravstvenog i bezbednosnog menadžment plana u fazi uklanjanja vetroparka. Plan treba da se održava tokom čitave faze uklanjanja vetroparka.	Minimizirati rizik od nezgoda.	Lokalne zakonske regulative i Međunarodni standardi. Dobra praksa.	Interni troškovi na projektu.	Plan treba da bude uspostavljen pre završne faze i da se održava tokom završne faze.	Razvoj i implementacija adekvatnog HSE plana uklanjanja vetroparka.	

